RAND
MAIN and JARVIS
Canada's Finest & Largest
PICTURE THEATRE
Presenting the World's Best
MOTION PICTURES
Continuous Shows starting at 7.30
Matinee Saturdays at 2.30
5c Upper Floor 5c
10c Lower Floor 10c
Entire New Shows
Monday, Wednesday and Friday

Canadian Israelite
The first and only Jewish Weekly in the entire Dominion of Canada
Office: 825 Main St. Phone M. 6024

דער קענעדער איד

Der Canader Yid
דאס ערשטע און איינציגע וואכענבלאט אין ווינניפעג און אין גאנץ קענעדע
אפיס 825 מיין סט. פהאן מיין 6024

ד ר ע נ
מיין און דזשארזיס
קענעדעס פיינסטע און גר
פיקטשור ט העאטער
שטעלט פאר דער וועלט בע
מ ו א ו ז י נ ג פ י ק ט ש ו ר ל
אנפאנג יעדען אבענד 7.30
שבת מאטיני 2.30
5c אויבערשטער פלאר 5c
10c אונטערשט. פלאר 10c
נאנץ נייע פראגראם אלע
מאנטאג, מיטוואך און פרייטאג

POSTAGE PAID IN CASH
AT WINNIPEG, Canada
Authorized under Permit No. 1773
ANYBODY USING THIS STAMP WITHOUT AUTHORITY WILL RENDER HIMSELF LIABLE TO PROSECUTION

Vol. II. No. 39. Winnipeg, Friday, September 29th, 1911. Price Two Cents וויניפעג, פרייטאג, ז׳ תשרי תרע״ב. לויף נומער 53.

אבגעלעגט דאס בויען די ת״ת.

איוף א מיטינג וואס איז איינברופען געווען פאר־יגען מיטוואך פון די ר׳יהרער פון דער תלמוד תורה איז מ׳ א רוב שטימען אנגענומען געווארען [illegible] פאר־שלאג פון מר. ר. ס. ראפין [illegible] אפצו־לעגען דאס בויען די תלמוד תורה ביז געקסטען ספרינג. דאס געלד וואס איז ביז יעצט געזאמעלט געווארען פאר דער נייער תלמוד תורה וועט מען אריינטרא־גען אין באנק און עס וועט דערפון ניט געריהרט ווערען ביז דאן, ווען מען וועט אנפאנגען צו בויען.

דיעזער בעשלוס איז זעהר וויכטיג און ניט קרעדיט די אנפיהרער פון דער תלמוד תורה פאר זייער גוט בעזאדאכ־טען און בעקלעהרען יעדען טריט וואס זיי געהען מאכען מיט די קזל׳שע געל־דער וואס איז זיי אנפערטרויעט. דען ווען זיי זאלען געווען יעצט, ווען עס געהט צו ווינטער, אנפאנגען צו בויען, וואלט זיכער דער פונדאמענט א תל געווארען. אגב איז טאקע פאראן נאך ווענינ געלד. מען האט געדענקט אז דאס בילדינג וועט קאסטען א 20 טויזענד דאלאר, אם ענדע וועט עס דארפען קאסטען מעהר ווי 40 טויזענד. געגען אזא ריעזיגע סומע האבען די עטליכע הונדערט דאלאר וואס זיינען יעצט פא־ראן אין קעש קיין ממשות ניט.

עס איז דערום ניט מעהר ווי רעכט, אז דער עולם זאל ערשטענס אבגעבען די חובות און די וואס האבען נאך ניט ביינעשטייערט זאלען יעצט בעהילפיג זיין די מתעסקים אזוי אז ווען עס וועט קומען אין ספרינג זאל זיין א היבשע סומע מיט וועלכער מען זאל קענען צו־געהן מיט מעהר מוטה צו בויען דיעזען וויכטיגען איינסטיטושאן.

דער בעזיעגטער העלד.

סיר ווילפריד לאריער וועט פערבליי־בען אן דער שפיצע און וועט פיהרען די אפאזיציאן ווען דער נייער פארלאמענט וועט זיך עפענען אין א 6 וואכען ארום.

לעצטען שבת פריה איז ער געווען אין זיין אפיס און האט זיך געפיהלט פהיזיש גוט ווי אימער, ער האט אויס־געזעהן נאנץ מונטער.

לאריער אין זיין ניעדערלאנג איז פונקט אזוי העלדיש און גרויס ווי אין זיין זיעג. רוהיג און געלאסען גלייכב ער אז די פרינציפען פאר וועלכע ער און זיין פארטיי האבען געקעמפט וועט ענדליך טריאומפפירען.

ווען די רעפארמערס האבען איהם בעלאנגערט און פערלאנגט מיט פער־שיעדענע פראגען, האט ער זיי שטייג־לענד אויף אלע פראגען געענטפערט און ערקלעהרט אז ער איז אימער פער־טיג צו שטעהען מיט די באיעס׳ (טו סטיי וויטה די באיעס׳) און זיין דער אנ־פיהרער פון די ליבעראלען.

פון עדמאנטאן, אלבערטא.

פארינען דינסטאג איז ענדליך בע־שלאסען געווארען צו פעראייניגען סטראטקאנא מיט עדמאנטאן. יעצט וועט סטראטקאנא זיך אויך רופען עד־מאנטאן.

יעצט וועט עדמאנטאן האבען א פא־פוליישאן פון א 35 טויזענד איינוואה־נער. (עדמאנטאן האט פריהער פער־מאנט 30 טויזענד און סטראטקאנא 5 טויזענד).

דער פלאן פון צו פעראייניגען דיעזע צוויי שטעדט האט זיך גענומען דערפון וואס די בריק וואס פיהרט פון סטראט־קאנא ביז עדמאנטאן און וואס ווערט געבויעט פון דער סי פי אר וועט געקע־טען ספרינג פערטיג ווערען.

אין ניכען וועט עדמאנטאן האבען א מיוניסיפאלען נעז פלענט.

באר־דען גרייט זיך צו.

מיטוואך איז אין קאבינעט אין אטא־וואַ אבגעהאלטען געווארען דער צוויי־טער מיטינג וועגען ביזנעס אנגעלעגנ־הייטען. די מיניסטארען געבען יעצט אב פיעל צייט אויף אבצוענדיגען זייער קארעספאנדענץ.

עס איז נאך ביז איצט ניט בעשטימט דער טערמין ווען מר. באר־דען וועט אי־בערגעהמען די מאכט, עס וועט געדוי־ערען — דענקט מען — ביז דער מיטען פון נעקסטער וואך, ווען עס וועלען אנ־קומען קיין אטאוואַ האָנ. פרענק אלי־ווער און האָנ. וו. ס. טעמפילמען.

באר־דען׳ען וועט נעהמען אבצופער־טיגען זיך מיט זיין ארבייט פון בעפאר און ביז ער וועט צינוויפשטעלען דעם קאבינעט לערך אַ וואָך צייט.

מר. באר־דען ווערט יעצט פערוואר־פען מיט ברייף פול מיט עצות ווי צו פיהרען און איינצואָרדנען זיך אין זיין נייער ראָלע.

מעהר ווי 20 קאנטערוואטיווע מעמ־בערס זיינען יעצט אויפ׳ן פעלד פאר קאבינעט טיטולען. לעצטען מיטוואך האָט פאר באָרדען׳ען זיך פאָרגעשטעלט א דעפוטאציע פון די איסטערן טאוו־שיפס און רעקאמענדירט ר. פאוס עקס מ. פ. אלס מיניסטער. עס איז אבער א ספק צי ער וועט די שטעל בעקומען, שוין דערפאר אליין וואָס דיעזער פאוס איז געווען איינער פון די הויפט געגנער פון באָרדען׳ס ליעדערשיפ פאריינען ספרינג.

אַ צווייטע דעפוטאציע האָט פאָרגע־לעגט אַ מיניסטער שטעל פאר ס. באר־קער מ. פ. פון האמילטאָן.

אין די ,הויס׳ ספערען שטעסט מען אז מ. טשייז קעסגריין פון מאנטרעאָל איז כמעט זיכער צו זיין איינער פון די מיניסטארען.

דזש. בורגעראָן, וועלכער איז דיפי־טעט, איז בעשטימט געווארען פאר די לעדינע פאָסטמייסטער שיפ פון מאנ־טרעאל.

ראדזשערס אלס מיניסטער פון א׳נערען.

א ספעשיל טעלעגראם פון אטאוואַ צו דער היינטיגער ,פרי פרעס׳ מעלדעט אז האנ. ראבערט ראדזשערס איז בע־שטימט פון דער נייער רעגיערונג אלס מיניסטער פון אינטעריאָר.

300 מענשען געטויטעט

דער גרעסטער אונגליק אין דער היס־טאריע פון דער פראנצויזישער נייווי האט פאריגען מאנטאג פאסירט. די גרויסע קרייגס שיף ,ליבערטע׳, דער שטאלץ פון פראנקרייך׳ס נייווי האָט עקספלאדירט און איז באלד געזונקען. איבער 300 אפיציערען און מאטראָזען זיינען אומגעקומען. בלויז א הונדערט מענשען האָבען זיך גערעטעט און זיי־נען צוגעשוואומען צום ברעג.

מען דענקט אז דער אומגליק איז גע־קומען פון א שלעכטען עלעקטרישען דראָט אין איינעם פון די מאגאזינען, אבער אזוי ווי דאָס איז נאָך זיכער ניט בעשטעטיגט, הערשט די ווילדעסטע אויפרעגונג אין פראנקרייך.

די ,ליבערטע׳ ווערט קאָמאנדירט פון קאפיטאן זשאָרעס, אַ ברודער פון דעם בעקאנטען סאָציאליסט, וועהרענד דעם אומגליק איז ער ניט געווען אויפ׳ן שיף און אויך 200 מאטראָזען זיינען געווען אין שטאָדט.

דאס פייער האָט זיך אָנגעפאנגען אים 5 אוהר פארטאג און אום 5.30 האט די ערשטע עקספלאָזיאָן פאסירט. אין 15 מינוטען ארום האט אַ צווייטע עקספלא־זיאן פאסירט און מינוטען שפעטער א דריטע. גלייך נאך דער לעצטער עקס־פלאָזיאָן איז די קריעגס שיף געזונקען אין א וואלקען פון רויך.

אנדערע שיפען פון דעם סקוואדראן האבען געשיקט הילף צווישען די עקס־פלאזיאָנען און איינינע פון זייערע מאט־ראזען זיינען פערוואונדעט געווארען אין זייער העלדישער ארבייט. גרויסע העלדענטהאטען זיינען בעוויזען געווע־דען פון דעם אונגליק. די אפיציערען מאטראזען זיינען געבליבען אויף זייערע פאסטענס אין די גרעסטע געפאהר און האבען זיך מיסר נאט געווען פאר דער דיסציפלין.

די ,ליבערטע׳ איז איינע פון די דריי פראנצויזישע קריעגס שיפען. זי קאָסט 12 מיליאן דאלאר און איז איינע פון די שעהנסטע שיפען פון דער פראנצויזי־שער נייווי. זי האט צוויי 14 אינטש קאנאנען, די גרעסטע קאנאנען וואס די קריעגס שיף האָט און איז ארומגעפאנ־צערט מיט 11 אינטשעס שטאהל ביי די זייטען און 7 און 9 אינטשעס פון פא־רענט און הינטען. זי איז אין נאנצען יאהר אלט.

יצחק ישעיהו עפענדע, דער הויפט־פערוואלטער פון דער זשאנדארען אב־טהיילונג אין טערקישען קריעגס מיניס־טעריום איז בעשטימט געווארען אלס שטאאטסהאלטער אין מאצעדאנען.

אן אטאמאביל אין וועלכען עס זיינען געפאהרען אפטאן סינקלער, דער בע־קאנטער סאציאליסטישער שרייבער, איז איבערגעפאהרען א פעדלער עדני מארטינא, וועלכער איז דערנאך שטארבען פון זיינע וואונדען.

פרעזידענט טעפט האט מאנ[illegible] אדרעסירט דעם ניישאנעל קאנסער[illegible] שאן אין קענזעס סיטי. אין זיין [illegible] האט דער פרעזידענט ערקלעהרט [illegible] פעלדער פון יוניטעד סטייטס [illegible] געבען גענוג פרוכט און שפיי[illegible] הונדערט מיליאן נפשות.

מלחמה איבער טריפאלי

צווישען איטאליען און טערקיי איז די צאנקעריי איבער דער פראגע פון טריפאלי געווארען נאנץ ערענסט. אי־טאליען האט נעשיקט אן אולטימאטום צו דער טערקישער רעגיערונג איף וועלכען עס איז היינט פאר נאכט אנגע־קומען אן ענטפער פון טערקיי.

אין דעם אולטימאטום האט געפא־דערט איטאליען אז טערקיי זאל וואס שנעלער פערלאזען טריפאלי.

טערקיי האט דיעזע פאדערונג ניט אָנגענומען און מלחמה איז יעצט ער־קעלהרט צווישען די ביידע מלוכות.

דאָס איטאַליענישע מיליטער איז יעצט אין אַ גרויסער צאהל ביי דער גרעניץ פון טריפאָלי. די אויסלענדער פערלאָזען די שטאָדט. די סאָציאַליסטען אין איטאַליען זיינען געגען דער מלחמה און פראָפאָגאַנדירען שטאַרק צווישען דאס מיליטער.

פון דראזשנע, רוסלאנד, שרייבט מען אז ווען דורך דער סטאנציע איז דורכ־געפאהרען דער זשאנדארמעריי - פאל־קוווניק פון וואלאטשיסק און האט בע־מערקט אין וואקזאל עטליכע אידען, האט ער די זשאנדארמען אנגעהויבען פארווירפע צו מאכען, פארוואס זיי ער־פילען ניט דעם בעפעהל פון ,נאטשאל־סטווע׳ צו טרייבען די אידען און האט אליין אנגעהויבען ארויסטרייבען פון וואקזאל אלע אידען וועלכע ער האט דארט געטראפען. די זשאנדארמען הא־בען זיך איצט נענומען ענערגיש פאר דער ארבייט און פעראן פון וואקזאל ניט ארויף קיין שום אידען.

50 מענשען זיינען אומגעקומען אין אַ שטורם און פערפלייצונג אין דעם וועזואווישאן נענענד אין איטאליען.

מר. שרענ זאגט דעם אמת.

ענדליך האט זיך געפונען איין איד אין דער נארד ענד מר. ב. שרענ וואס האט אפען געזאגט די סיטי העלטה אינספעקטארס דאס זיי משעפען זיך צו די ,פרעמדע׳ פיעל מעהר ווי צו ,ייעל־ענערענס׳. מר. ב. שרענ האט אליא זייערהאלט צו די אינספעקטארס דאס וואס מיר האבען שוין איינינג מאל גע־שריבען דאס די הערען אינספעקטא־רען וואלטען בעדארפט זיך בעסער צו־קוקען אין דער סאוטה און בעסער זעהן מען זאל איינפיקסען אין דער נא־טה אזעלכע אימפריואומענטס וואס זאלען געבען א מעגליכקייט צו האלטען די הייזער אין א מעהר ריינערען און גע־זונדערען צושטאנד.

די לאנדאנער ,דיילי קראניקעל׳ פער־זיכערט, אז אין אַנאדיר, וואוהין די דייטשע רעגיערונג האט איצט ארויס־געשיקט א קריעגס-שיף צו פערהיטען די אינטערעסען פון איהרע אינטערטא־גען, וואוינען ניט קיין שום דייטשע בירגער, אויסער איין אידישע פאמיליע, די ענגלישע צייטונג פרעגט צי פערטיי־דינט די דייטשע מלוכה אזוי ענערגיש די א נטערעסען פון אלע איהרע אידישע בירגער, אדער נור פון די וועלכע וואוי־נען אין אויסלאנד.

אין אדעסא האט די פאליציי דער־שאסען צום טויט דעם אידישען ארעס־טאנט יוסף דישעל וועהרענד ער איז געווען ביי אן ארבייט אין נאס צוזאמען מיט נאך איינינג ארעסטאנטען. די פאליציי ערקלעהרט איהר מארד דער־מיט וואס דישעל האט געפרובט צו אנ־טלויפען. דישעל האט בעדארפט זיצען אין טורמע נאך 6 מאנאט.

א פאגראם אין בעהמען.

אין דער צייט ווען די אידישע איינ־וואהנעד פון קוטענבערג, בעהמען, זיי־נען ראש השנה געשטאנען אין שוהל מיט געבוינטע קעפ און געבראכענע הערצער און האבען געבעטען ביי נאט א גוט יאהר, האבען ווילדע קריסטליכע זאסען געמאכט איבערפאלען אויף די אדישע געשעפטען וועלכע זיינען גע־[illegible] יום [illegible] [illegible] [illegible] אידישע [illegible] צוריסען דזיפעל וואארע דיי האבען [illegible] קענט, און האבען די איבריגע צוטרא־טען מיט די פיס. פון בליהענדיגע גע־שעפטען איז געווארען א תל. פיעלע פון די רייכסטע אידישע בעלי בתים זיינען געבליבען רואינירט.

די פאליציי האט פרובירט צוטרייבען די ווילדע מאסען אבער די רויבער זיינען געווען אזוי פיעל אין צאהל אז די וג־ניגע ארדנונגס היטער זיינען געווען מאכטלאז געגען זיי. סאלדאטען זיינען געבראכט געווארען, אבער דער המון האט זיך אויך געשטעלט געגען די מי־ליטער. עס אזז ענטשטאנען א בוטע־רער מאמפף אין וועלכען פיעלע זיינען פערוואונדעט געווארען. מיט שווערע מיה איז ארדנונג געשאפען געווארען. די מעהרסטע איינוואהנער פון קיטענבערג זיינען טשעכען. די אידישע געמיינדע בעשטעהט פון ארום 600 נפשות.

דמיטרי באגראוו וועלכער האט דער־שאסען סטאליפין׳ען איז מאנטאג פריה אויפגעהאנגען געווארען. איידער ניקא־לאי׳ס תליונים האבען פערצייגען די פעטליע אויפ׳ן האלדז פון זייער קרבן, האט באגראוו געבעטען מען זאל צו איהם ברענגען א אידישען רב, ווייל ער האט עפעס וואס צו זאגען פאר זיין טויט. אבער אזוי ווי מען האט איהם ערקלעהרט אז ביים געשפרעך מוזען אנוועזענד זיין די רעגיערונגס בעאמטע, האט ער זיך דערפון ענטזאגט.

קויילען פאר קאלגארי.

אין קאלגארי האט די עטאדט גע־מאכט אריינדזשמענטס צופערזיכערען מיט 55,000 טאָן קויילען. זייער מיט־שעל האט פערעפענטליכט דורך דער פרעסע, וואו ער בעט, מען זאל צושוי־קען די אדרעסס שנעל ווי מעגליך. די קויילען ווערען פערקויפט מיט א קליי־נעם פראפיט אום עס זאל ניט קומען צו [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] אן אבשיידס אבענד וואס איז פעראנשטאלטעט געווארען פון דעם קענעדיען קלאב אין אטאוואַ האט אירל גרעי אנאנסירט אז זיין אבפאהרען מוז אבגעלעגט ווערען פון אקטאבער דעם 6טען ביז אקטאבער דעם 12טען איבער דעם יעצטיגען פאליטישען צושטאנד אין אטאוואַ.

ביי דיעזען אבענד זיינען אנוועזענד געווען די פראמינענטע בירגער פון אטא־וואַ און קאנסילס פון פערשיעדענע לענ־דער. צווישען די געסט איז אויך געווען סיר ווילפריד לאריער און מר. באָרדען.

אום ערשטען טאג ראש השנה ווען מען האט געהאלטען אין מיטען דאוו־נען אין מיניוקס האל, האט איטיצער אריינגעשליידערט דורך׳ן פענסטער א פלאש בראנפען. די אידען האבען זיך דערשראקען, דערהויפט פרויען.

ווי מען זאגט האבען דאס געטהאן די קריסטליכע שכנים, וועלכע זיינען אונ־צופריעדען וואס די אידען דאוונען אין דער האל און שטערען זיי די ,רוה׳.

די גריכישע צייטונג ,אטהענאי׳ סטראשעט אז מען וועט ארויסרופען אין גריכענלאנד א באיקאט געגען אידען, ווייל לויט איהר מיינונג האבען די אי־דען אין טערקיי צוליעב קאנקורענץ צוועקען ארויסנערופען דעם באיקאט אין טערקיי געגען דעם גריכישען האנ־דעל. די צייטונג זאגט ווייטער אז אויב די אידען אין גריכענלאנד וועלען ניט פועל׳ען ביי זייערע ברידער אין טערקיי זיי זאלען דארט סבטל זיין דעם באי־קאט געגען די גריכען וועט מען אין גרי־כענלאנד ארויסטרעטען מיט רדיפות געגען די אידען. מען דארף בעמערקען, אז דאס איז ניט דאס ערשטע מאל וואס די גריכען טרעטען ארויס מיט אזעלכע מיני התראות.

צוויי ליפט [illegible] זיינען אומגע־קומען וועהרענד [illegible] [illegible] [illegible]